

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΩΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΟΡΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΤΡΕΦΟΥΝ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Πλατσίδου Μαρία

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μαυρίδου Αναστασία

Σχολική Ψυχολόγος, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Δανηλίδου Αθηνά

Διδάσκουσα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εξετάσει αν το καθολικό και το καταστασιακό νόημα των γονέων που μεγαλώνουν ένα παιδί με αναπηρία, καθώς και η πιθανή ασυμφωνία νοήματος μπορούν να εξηγήσουν την ψυχική δυσφορία που μπορεί να βιώνουν. Εξετάστηκαν 186 γονείς με ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς, οι οποίοι ανέφεραν μέτρια υψηλό βαθμό καθολικού και καταστασιακού νοήματος, μέτρια ασυμφωνία μεταξύ του καθολικού και του καταστασιακού νοήματος και μέτρια προς χαμηλά επίπεδα ψυχικής δυσφορίας. Η δυσφορία τους εξηγείται από διαστάσεις του καθολικού και του καταστασιακού νοήματος, αλλά όχι και από την μεταξύ τους ασυμφωνία.

Λέξεις κλειδιά: γονείς, αναπηρία, νόημα στη ζωή, ψυχική δυσφορία

Χρηματοδότηση

Η παρούσα εργασία χρηματοδοτήθηκε από την Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας στα πλαίσια του Προγράμματος Ερευνητικών Επιχορηγήσεων 2023.

1. Εισαγωγή

Το νόημα που αποδίδουν τα άτομα στη ζωή τους θεωρείται κεντρικής σημασίας για την αντιμετώπιση σοβαρών γεγονότων ζωής όπως είναι η γέννηση ενός παιδιού με αναπηρία. Ένα τέτοιο γεγονός μπορεί να θέσει υπό απειλή ή αμφισβήτηση τη νοηματοδότηση της ζωής και να προκαλέσει στους γονείς ψυχική δυσφορία, η οποία, ανάλογα με τη σοβαρότητα, μπορεί να επηρεάσει την αντιμετώπιση των αναγκών του παιδιού και της οικογένειας και, κατά συνέπεια, την προσαρμογή τους στην κατάσταση που την προκάλεσε (την αναπηρία του παιδιού). Επίσης, μπορεί να πυροδοτήσει τη διαδικασία (επανα)δημιουργίας νοήματος που να συμπεριλαμβάνει τις νέες προκλήσεις, η οποία θα τους βοηθήσει στην προσαρμογή τους στο συμβάν.

Στην παρούσα έρευνα, εξετάζεται αν το νόημα, τόσο αυτό που οι γονείς αποδίδουν στη ζωή τους συνολικά όσο και αυτό που αποδίδουν στην αναπηρία του παιδιού τους, μπορεί να προβλέψει την ψυχική δυσφορία που μπορεί να βιώσουν ως αποτέλεσμα αυτού του στρεσογόνου συμβάντος. Για την εξήγηση της δημιουργίας νοήματος, η παρούσα μελέτη βασίστηκε στο Μοντέλο Δημιουργίας Νοήματος (George & Park, 2016a. Park, 2010).

1.1. Δημιουργία νοήματος μπροστά σε δύσκολες καταστάσεις

Σύμφωνα με το Μοντέλο Δημιουργίας Νοήματος, η δημιουργία νοήματος κατά τη διαδικασία αντιμετώπισης στρεσογόνων γεγονότων ή δύσκολων καταστάσεων περιλαμβάνει δύο κύρια συστατικά: το καθολικό και το καταστασιακό νόημα. Το καθολικό νόημα αναφέρεται στα γενικά συστήματα προσανατολισμού και την κοσμοθεωρία του ατόμου και περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις: τις καθολικές πεποιθήσεις, τους καθολικούς στόχους και την υποκειμενική αίσθηση του ατόμου για

το νόημα ή τον σκοπό της ζωής του (George & Park, 2016b. Park, 2010). Οι καθολικές πεποιθήσεις περιλαμβάνουν τα βασικά σχήματα μέσω των οποίων τα άτομα ερμηνεύουν τις εμπειρίες τους από τον κόσμο και αναφέρονται σε τομείς όπως δικαιοσύνη, τύχη, έλεγχος, προβλεψιμότητα και καλοσύνη. Οι καθολικοί στόχοι αναφέρονται στα ιδανικά, τις καταστάσεις ή τα αντικείμενα που τα άτομα προσπαθούν να διατηρήσουν (αν τα κατέχουν ήδη) ή (επιθυμούν) να αποκτήσουν, όπως σχέσεις, εργασία, γνώση, πλούτος, επιτυχία. Τέλος, η υποκειμενική αίσθηση νοήματος αναφέρεται στην αίσθηση ότι η ζωή έχει νόημα και χαρακτηρίζεται από κατανόηση, σκοπό και σημασία.

Το καταστασιακό νόημα αναφέρεται στις γνωστικές εκτιμήσεις για μια δυνητικά στρεσογόνο κατάσταση ή γεγονός (Park, 2010, 2013). Όταν ένα άτομο βιώνει ένα στρεσογόνο γεγονός, αρχικά, ενεργοποιείται μια γνωστική αξιολόγηση του νοήματος του γεγονότος (π.χ. τι σημαίνει, γιατί συνέβη). Στη συνέχεια, το αξιολογούμενο (καταστασιακό) νόημα συγκρίνεται με το καθολικό νόημα του ατόμου. Εάν αυτό γίνεται αντιληπτό ως ασυνεπές ή ότι παραβιάζει τις διαστάσεις του καθολικού του νοήματος (για παράδειγμα, όταν ένα γεγονός κάνει κάποιον να αμφισβητήσει την πεποίθησή του για το αν υπάρχει Θεός), τότε μπορεί να προκύψει μια ασυμφωνία που μπορεί να οδηγήσει το άτομο να βιώσει ψυχική δυσφορία (Park, 2010). Στην περίπτωση των γονέων που μεγαλώνουν ένα παιδί με αναπηρία, η ασυμφωνία μεταξύ καθολικού και καταστασιακού νοήματος είναι πιθανό να συμβεί όταν, για παράδειγμα, η αίσθηση της κατανόησης του κόσμου από τους γονείς διακυβεύεται από την απορία για το νόημα της αναπηρίας, ή όταν η αίσθηση της δυνατότητας ελέγχου «παραβιάζεται»/απειλείται από την αίσθηση αδυναμίας σχετικά με την αναπηρία του παιδιού. Αυτή η ασυμφωνία είναι πιθανό να τους προκαλέσει ψυχική δυσφορία, ο βαθμός της οποίας εξαρτάται από την έκταση της ασυμφωνίας (George & Park, 2016).

1.2. Στόχος της παρούσας μελέτης

Οι συνιστώσες του καθολικού και του καταστασιακού νοήματος έχουν μελετηθεί εκτενώς σε άλλες ομάδες πληθυσμού (π.χ. ασθενείς με χρόνιες ασθένειες, πενθούντες, επιζώντες από μείζονα γεγονότα ζωής), αλλά οι σχετικές μελέτες σε γονείς που μεγαλώνουν παιδιά με αναπηρία είναι πολύ περιορισμένες. Έτσι, αυτή η μελέτη στοχεύει να εξετάσει κατά πόσον το καθολικό και το καταστασιακό νόημα των γονέων αυτών, καθώς και η πιθανή ασυμφωνία μεταξύ τους μπορούν να εξηγήσουν την ψυχική δυσφορία που είναι πιθανό να βιώνουν ως αποτέλεσμα της αναπηρίας του παιδιού τους, σύμφωνα με το μοντέλο Δημιουργίας Νοήματος.

2. Κυρίως μέρος

2.1. Μέθοδος της έρευνας

2.1.1. Συμμετέχοντες/ουσες

Το δείγμα αποτελούνταν από 186 γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας που είχαν σχετικά πρόσφατα διαγνωστεί με αναπηρία. Η ηλικία των γονέων κυμαινόταν από 25 έως 63 έτη (Μ.Ο.=39,04 έτη, Τ.Α.=6,04 έτη). Ο μέσος χρόνος από τότε που έλαβαν τη διάγνωση ήταν 2,99 έτη (ΤΑ=1,48). Τα δημογραφικά στοιχεία των γονιών παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1: Δημογραφικά χαρακτηριστικά των γονέων του δείγματος

Χαρακτηριστικά	N	%
Φύλο		
Άνδρας	51	27.4
Γυναίκα	135	72.6
Οικογενειακή κατάσταση		
Άγαμος	4	2.2

Έγγαμος	170	91.4
Διαζευγμένος	12	5.9
Μορφωτικό επίπεδο		
Υποχρεωτική εκπαίδευση	22	11.8
Απόφοιτος Λυκείου	56	30.1
Απόφοιτος Μεταλυκειακής Εκ/σης	33	17.7
Απόφοιτος Πανεπιστημιακής Εκ/σης	56	30.1
Μεταπτυχιακές/Διδακτορικές σπουδές	19	10.2
Οικονομική κατάσταση		
Κακή	19	10.2
Μέτρια	105	56.5
Καλή	62	33.3

Όσον αφορά τα παιδιά με αναπηρία, τα δημογραφικά τους στοιχεία παρουσιάζονται στον Πίνακα 2. Ο μέσος όρος ηλικίας τους ήταν 5.1 έτη (T.A=1.04).

Πίνακας 2: Δημογραφικά χαρακτηριστικά των παιδιών

Χαρακτηριστικά	N	%
Φύλο		
Αγόρι	121	65.1
Κορίτσι	65	43.9
Διάγνωση		
Νοητική Αναπηρία	15	8.1
Αισθητηριακές Αναπηρίες	5	2.7
Κινητική Αναπηρία	15	8.1
Διαταραχή στο φάσμα του Αυτισμού	116	62.4
Πολλαπλές Αναπηρίες	17	9.1
Σύνδρομα	17	9.1
Επίπεδο Λειτουργικότητας (Φάσμα Αυτισμού)		
Ήπιο	53	45.6
Μέτριο	53	45.6
Σοβαρό	10	8.8
Επίπεδο Αναπηρίας (νοητική υστέρηση)		
Ήπιο	8	53.3
Μέτριο	6	40
Σοβαρό	1	0.6

2.1.2. Ερευνητικά Εργαλεία

2.1.2.1. Καθολικό νόημα

Το καθολικό νόημα αξιολογήθηκε με την αξιολόγηση των τριών διαστάσεων που το συνθέτουν:

- Καθολικές πεποιθήσεις

Για τη μέτρησή τους χρησιμοποιήθηκε το World Assumptions Questionnaire (Kaler, 2009). Αποτελείται από 22 δηλώσεις οι οποίες, στην αρχική έκδοση της κλίμακας, αξιολογούν τέσσερις διαστάσεις των καθολικών πεποιθήσεων: (1) Ικανότητα ελέγχου των γεγονότων (π.χ., Τα περισσότερα από αυτά που μου συμβαίνουν συμβαίνουν επειδή τα επιλέγω εγώ), (2) Δυνατότητα κατανόησης και πρόβλεψης της συμπεριφοράς των ανθρώπων (π.χ., Οι άνθρωποι συχνά συμπεριφέρονται με απρόβλεπτους τρόπους), (3) Αξιοπιστία και καλοσύνη των ανθρώπων (π.χ., Ως επί το πλείστον, πιστεύω ότι οι άνθρωποι είναι καλοί), και (4) Ασφάλεια και Ευαλωτότητα (π.χ., Ποτέ δεν ξέρεις τι θα συμβεί αύριο). Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε μόνο η πρώτη υποκλίμακα (Ικανότητα ελέγχου των γεγονότων, 6 δηλώσεις, $\alpha=.66$).

- Καθολικοί στόχοι

Για την αξιολόγησή τους χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Στόχων Ζωής του Nair (2003). Αποτελείται από εννέα δηλώσεις που εξετάζουν πόσο σημαντικοί είναι για τους συμμετέχοντες/ουσες οι στόχοι που παρουσιάζονται. Στην παρούσα μελέτη, συμπεριλήφθηκαν τρεις από τους εννέα στόχους λόγω του ότι, σε πολλές έρευνες, αυτοί συνδέονται με δείκτες υποκειμενικής ευημερίας, ικανοποίησης από τη ζωή και θετικής επίδρασης (π.χ., Werner & Shulman, 2013). Οι στόχοι αυτοί ήταν η σχέση με τον σύντροφό τους, η θρησκεία/φιλοσοφία ζωής και η εργασία.

- Υποκειμενική αίσθηση του νοήματος της ζωής

Αξιολογήθηκε με τη χρήση της υποκλίμακας Παρουσία νοήματος του Meaning in Life Questionnaire (Steger et al., 2006). Η υποκλίμακα περιλαμβάνει πέντε δηλώσεις (π.χ., Καταλαβαίνω το νόημα της ζωής μου) και είχε συντελεστή αξιοπιστίας $\alpha=0.88$.

2.1.2.2. Καταστασιακό νόημα

Εξετάστηκε με το Stress Appraisal Measure (Peacock & Wong, 1990). Περιλαμβάνει 24 δηλώσεις που αξιολογούν επτά διαστάσεις από τις οποίες χρησιμοποιήθηκαν έξι (η υποκλίμακα του άγχους εξετάστηκε με άλλο ερευνητικό εργαλείο): (α) Κατάσταση ελεγχόμενη από τον εαυτό μου (4 προτάσεις, $\alpha=.75$, π.χ., Έχω την ικανότητα να τα πάω καλά σε αυτή την κατάσταση;). (β) Κατάσταση ελεγχόμενη από άλλους (4 προτάσεις, $\alpha=.78$, π.χ., Υπάρχει κάποιος που μπορεί να με βοηθήσει να διαχειριστώ αυτό το πρόβλημα;). (γ) Μη ελέγξιμη κατάσταση (4 προτάσεις, $\alpha=.81$, π.χ., Είναι το πρόβλημα μη επιλύσιμο από κανέναν;). (δ) Απειλή (4 προτάσεις, $\alpha=.74$, π.χ., Θα έχει αρνητικές επιπτώσεις σε μένα;). (ε) Πρόκληση (4 προτάσεις, $\alpha=.69$, π.χ., Σε ποιο βαθμό μπορώ να γίνω ισχυρότερος άνθρωπος εξαιτίας αυτού του προβλήματος;) και (στ) Κεντρικότητα/Σημαντικότητα (4 προτάσεις, $\alpha=.79$, π.χ., Έχει αυτή η κατάσταση μακροπρόθεσμες συνέπειες για μένα;).

2.1.2.3. Ασυμφωνία νοήματος

Η ασυμφωνία μεταξύ καταστασιακού και καθολικού νοήματος μετρήθηκε με την Global Meaning Violation Scale των Park et al. (2016). Περιλαμβάνει 13 δηλώσεις που συνιστούν τρεις υποκλίμακες: (1) Παραβιάσεις των καθολικών πεποιθήσεων (5 δηλώσεις, π.χ., Πόσο η αναπηρία του παιδιού σας αλλάζει την αίσθηση ότι ο κόσμος είναι καλός και δίκαιος;). (2) Παραβιάσεις των εσωτερικών στόχων (5 δηλώσεις, π.χ., Πόσο η αναπηρία του παιδιού σας επηρεάζει τη σωματική σας υγεία;). (3) Παραβιάσεις των εξωτερικών στόχων (3 δηλώσεις, π.χ., Πόσο η αναπηρία του παιδιού σας επηρεάζει την επαγγελματική σας επιτυχία;). Η αξιοπιστία των τριών υποκλιμάκων ήταν ικανοποιητική ($\alpha=.80$, $.90$ και $.87$, αντίστοιχα).

2.1.2.4. Ψυχική δυσφορία

Αξιολογήθηκε με τη χρήση δύο (από τις τρεις) υποκλιμάκων της DASS21 (Lonibond & Lonibond, 1995): Κατάθλιψη (7 δηλώσεις, π.χ., Δεν μπορούσα να βιώσω κανένα θετικό συναίσθημα) και Άγχος (7 δηλώσεις, π.χ., Ένιωθα ότι ήμουν κοντά στον πανικό). Οι δείκτες αξιοπιστίας των υποκλιμάκων ήταν υψηλοί ($\alpha=.91$ και $.87$, αντίστοιχα).

2.2. Αποτελέσματα της έρευνας

2.2.1. Μέσοι όροι καθολικού και καταστασιακού νοήματος, ασυμφωνίας και δυσφορίας

Ο Πίνακας 3 παρουσιάζει τους μέσους όρους (και τις τυπικές αποκλίσεις) που ανέφεραν οι γονείς για όλες τις μεταβλητές. Όσον αφορά το καθολικό νόημα, οι γονείς ανέφεραν μέτρια υψηλούς μέσους όρους για τις καθολικές πεποιθήσεις και την υποκειμενική αίσθηση του νοήματος στη ζωή και υψηλότερους μέσους όρους για τους καθολικούς στόχους. Για το καταστασιακό νόημα, οι μέσοι όροι που αφορούν σε θετικές εκτιμήσεις (Κατάσταση ελεγχόμενη από τον εαυτό, Ελεγχόμενη από τους άλλους και Πρόκληση) ήταν μέτρια υψηλοί, ενώ οι μέσοι όροι που αφορούν σε αρνητικές εκτιμήσεις (Μη ελεγχόμενη κατάσταση, Κεντρικότητα και Απειλή) ήταν μέτρια χαμηλοί. Συνολικά, οι γονείς ανέφεραν μέτριες γνωστικές εκτιμήσεις του άγχους λόγω της αναπηρίας του παιδιού, πράγμα που υποδηλώνει ότι θεωρούν την αναπηρία ως θετική πρόκληση την οποία μπορούν να διαχειριστούν.

Επιπλέον, φαίνεται ότι οι γονείς βιώνουν έναν μέτριο βαθμό ασυμφωνίας μεταξύ του καθολικού και του καταστασιακού τους νοήματος, καθώς ανέφεραν μέτριο βαθμού παραβιάσεις των πεποιθήσεων, των εσωτερικών και των εξωτερικών στόχων τους. Τέλος, ανέφεραν μέτρια χαμηλά επίπεδα άγχους και κατάθλιψης. Κατά συνέπεια, η ψυχική δυσφορία που βιώνουν είναι μάλλον χαμηλή.

Πίνακας 3: Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις των μεταβλητών

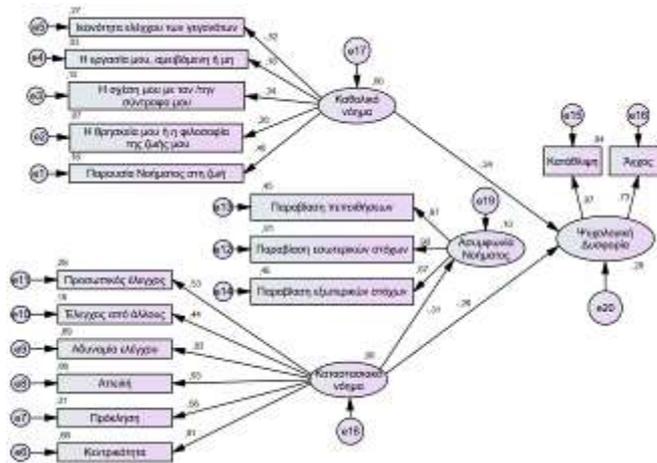
	M.O.	T.A.
Καθολικό νόημα		
Καθολικές πεποιθήσεις		
Ικανότητα ελέγχου των γεγονότων	3.12	0.47
Παρουσία νοήματος στη ζωή	5.34	0.94
Καθολικοί στόχοι		
Η εργασία μου, αμειβόμενη ή μη	4.03	0.91
Η σχέση μου με τον /την σύντροφο μου	4.32	0.93
Η θρησκεία μου ή η φιλοσοφία της ζωής μου	3.66	1.11
Καταστασιακό Νόημα		
Προσωπικός έλεγχος	3.65	0.69
Έλεγχος από άλλους	3.54	0.81
Αδυναμία ελέγχου	2.17	0.85
Απειλή	2.51	0.74
Πρόκληση	3.64	0.69
Κεντρικότητα	3.25	0.90
Ασυμφωνία νοήματος		
Παραβίαση πεποιθήσεων	2.91	1.05
Παραβίαση εσωτερικών στόχων	2.89	1.13

Παραβίαση εξωτερικών στόχων	2.44	1.23
Ψυχολογική δυσφορία		
Κατάθλιψη	1.73	0.83
Άγχος	1.50	0.69

Σημείωση: Όλες οι μεταβλητές μετρήθηκαν σε κλίμακα τύπου Likert από το 1 έως το 5, εκτός από την υποκειμενική αίσθηση του νοήματος που μετρήθηκε σε κλίμακα από το 1 έως το 7.

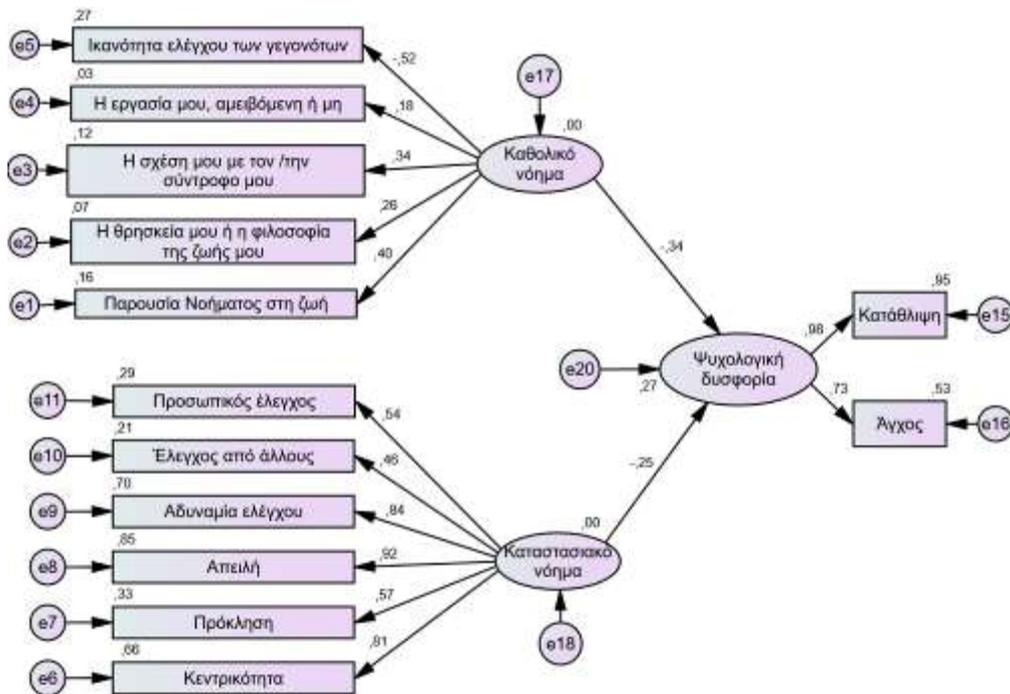
2.2.2. Η πρόβλεψη της ψυχικής δυσφορίας

Παρόλο που οι γονείς ανέφεραν ότι βιώνουν μάλλον χαμηλή ψυχική δυσφορία, προχωρήσαμε στον έλεγχο του κατά πόσον αυτή μπορεί να εξηγηθεί από το καθολικό και καταστασιακό τους νόημα με τη διαμεσολάβηση της ασυμφωνίας, όπως προτείνεται από το Μοντέλο Δημιουργίας Νοήματος. Το μοντέλο που παρουσιάζεται στο Σχήμα 1, το οποίο περιλαμβάνει όλες τις μεταβλητές που μετρήθηκαν στην παρούσα μελέτη, ταίριαζε επαρκώς στα δεδομένα ($\chi^2/88=1.810$, $p<.001$, $CFI=.931$, $IFI=.933$, $SRMR=.079$, CI 90% [0.049-0.082], $RMSEA=.066$) και δείχνει ότι τόσο το καθολικό όσο και το καταστασιακό νόημα προβλέπουν αρνητικά την ψυχολογική δυσφορία, όπως άλλωστε αναμενόταν. Ωστόσο, η ασυμφωνία προβλέπεται μόνο από το καταστασιακό νόημα και δεν προβλέπει την ψυχολογική δυσφορία, αντίθετα με τις υποθέσεις του Μοντέλου Δημιουργίας Νοήματος.

Σχήμα 1: Πρόβλεψη της δυσφορίας από το καθολικό και το καταστασιακό νόημα και η έλλειψη διαμεσολάβησης της ασυμφωνίας

Τα παραπάνω ευρήματα σε συνδυασμό με τους μέτριους μέσους όρους των υποκλιμάκων της ασυμφωνίας (παραβιάσεις πεποιθήσεων, εσωτερικών και εξωτερικών στόχων) μας οδήγησαν να δοκιμάσουμε ένα νέο μοντέλο που δεν περιελάμβανε την ασυμφωνία. Το μοντέλο που παρουσιάζεται στο Σχήμα 2 ταίριαζει καλά με τα δεδομένα ($\chi^2/50=1.738$, $p<0.001$, $CFI=0.955$, $IFI=0.957$, $SRMR=0.064$, CI 90% [0.040-0.085], $RMSEA=0.063$). Σε αυτό το μοντέλο, τόσο το καθολικό όσο και το καταστασιακό νόημα προβλέπουν αρνητικά την ψυχική δυσφορία, με την επίδραση του καθολικού νοήματος να είναι μεγαλύτερη από εκείνη του καταστασιακού.

Σχήμα 2: Πρόβλεψη της δυσφορίας από το καθολικό και το καταστασιακό νόημα

3. Συμπεράσματα

Στην έρευνα αυτή διαπιστώθηκε ότι οι γονείς που ανατρέφουν ένα παιδί με αναπηρία διαθέτουν μάλλον υψηλό καθολικό νόημα, δηλαδή έχουν σημαντική αίσθηση νοήματος, κοσμοθεωρίας και κατεύθυνσης/στόχων στη ζωή τους. Το εύρημα αυτό είναι κοινό σε σχετικές μελέτες, όπου οι γονείς παιδιών με αναπηρία αναφέρουν υψηλή (π.χ., Lightsey & Sweeney, 2008. Yilmaz, 2019) ή μέτρια υψηλή (π.χ., Platsidou et al., 2021) παρουσία νοήματος στη ζωή, παρά τις απαιτήσεις και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν καθημερινά.

Σχετικά με το καταστασιακό νόημα, είναι αξιοσημείωτο ότι οι γονείς ανέφεραν μέτριες γνωστικές εκτιμήσεις της αναπηρίας του παιδιού τους ως παράγοντα άγχους. Επίσης, ανέφεραν ότι βιώνουν μάλλον χαμηλά επίπεδα άγχους και κατάθλιψης. Τα παραπάνω έρχονται σε αντίθεση με αρκετές μελέτες (π.χ., Baran et al., 2020. Rivard, 2014) που βρήκαν ότι η αναπηρία των παιδιών αποτελεί ισχυρό στρεσογόνο παράγοντα για τους γονείς, οι οποίοι βιώνουν χαμηλότερα επίπεδα υποκειμενικής ευζωίας σε σύγκριση με τους γονείς παιδιών τυπικής ανάπτυξης (Norlin & Broberg, 2013). Ωστόσο, αυτό το συμπέρασμα δεν είναι αδιαμφισβήτητο, καθώς άλλες μελέτες δεν το επιβεβαιώνουν. Για παράδειγμα, στη μελέτη των Olsson και Hwang (2006), το 67.7% των μητέρων παιδιών με νοητική αναπηρία ανέφεραν υψηλά επίπεδα υποκειμενικής ευζωίας.

Στη μελέτη μας, το γεγονός ότι η αναπηρία δεν γίνεται αντιληπτή από τους γονείς ως μια απειλητική ή πολύ αγχωτική κατάσταση μπορεί να εξηγηθεί από τα σχετικά υψηλά επίπεδα ορισμένων διαστάσεων του καταστασιακού νοήματος, όπως η δυνατότητα ελέγχου της κατάστασης τόσο από τους ίδιους όσο και από άλλους με τη μορφή της παρεχόμενης βοήθειας, και η αντίληψη των γονέων ότι η αναπηρία αποτελεί μια θετική πρόκληση που τους κάνει πιο δυνατούς. Επίσης, το επίπεδο αναπηρίας των παιδιών ήταν, ως επί το πλείστον, ήπιο και το οικονομικό επίπεδο που ανέφεραν οι περισσότεροι γονείς ήταν μέτριο ή υψηλό. Τα παραπάνω ενδέχεται να έπαιξαν σημαντικό ρόλο στις μέτριες γνωστικές εκτιμήσεις του άγχους που αναφέρθηκαν.

Επιπλέον, τα αποτελέσματά μας έδειξαν ότι οι γονείς ανέφεραν μέτριου βαθμού παραβίαση των καθολικών πεποιθήσεων και στόχων, γεγονός που υποδηλώνει ότι βιώνουν μια μέτρια ασυμφωνία μεταξύ καθολικού και καταστασιακού νοήματος ενώπιον της αναπηρίας του παιδιού τους ως στρεσογόνο παράγοντα. Αυτό συνάδει με ευρήματα από μελέτες συμμετεχόντων/ουσών που

βίωσαν σοβαρά γεγονότα ζωής, στις οποίες διαπιστώθηκαν επίσης χαμηλά επίπεδα παραβίασης του καθολικού νοήματος (π.χ., Kaler, 2008. Rini et al., 2004). Φαίνεται, δηλαδή, ότι, όταν οι γονείς λαμβάνουν μια διάγνωση αναπηρίας για το παιδί τους, βιώνουν μια μέτριου βαθμού παραβίαση του καθολικού νοήματός τους. Ως εκ τούτου, είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν την πρόκληση να «συμφιλιώσουν» την ως τώρα νοηματοδότηση, πεποιθήσεις, προσανατολισμό και στόχους της ζωής τους με τις ειδικές συνθήκες της αναπηρίας του παιδιού τους.

Σύμφωνα με το Μοντέλο Δημιουργίας Νοήματος, όταν εμφανίζεται αυτή η ασυμφωνία νοήματος, δύναται να προκαλέσει ψυχική δυσφορία στους γονείς, πράγμα όμως που δεν διαπιστώθηκε στην παρούσα μελέτη. Οι γονείς του δείγματός μας ανέφεραν ότι βιώνουν μια μέτριου βαθμού ασυμφωνία, η οποία, σύμφωνα με το παραπάνω μοντέλο, αναμενόταν να τους προκαλεί μια σημαντικότερου βαθμού ψυχική δυσφορία από αυτή που βρέθηκε. Το εύρημα αυτό υποδηλώνει ότι η πρόκληση για την (ανα)δημιουργία νοήματος μπορεί να μην είναι τόσο έντονη γι' αυτούς όσο αρχικά είχε υποτεθεί. Μια πιθανή εξήγηση για αυτό το εύρημα θα μπορούσε να σχετίζεται με τη σχετικά υψηλή υποκειμενική αίσθηση (παρουσία) νοήματος που ανέφεραν οι συμμετέχοντες/ουσες. Προηγούμενες έρευνες έδειξαν ότι τα άτομα με υψηλή αίσθηση νοήματος στη ζωή αξιολογούν τους στρεσογόνους παράγοντες με τρόπο που οδηγεί σε μικρότερη απόκλιση μεταξύ του καθολικού και του καταστατικού τους νοήματος (George & Park, 2016b. Krause, 2007). Μια άλλη εξήγηση μπορεί να βρεθεί στο επιχείρημα της Park (2010) ότι, όταν εξετάζεται η ασυμφωνία μεταξύ του καθολικού και του καταστασιακού νοήματος μετά από ένα σοβαρό γεγονός ζωής (όπως η αναπηρία στη μελέτη μας), υπάρχουν κυρίως μικρές παραβιάσεις και όχι μια συντριπτική διάλυση του καθολικού νοήματος. Έτσι, αυτή η ασυμφωνία μπορεί να μην αποτελεί σοβαρή απειλή για την υποκειμενική ευζωία των ατόμων, όπως διαπιστώθηκε στη μελέτη μας.

Στη συνέχεια, διαπιστώθηκε ότι η υπάρχουσα ασυμφωνία νοήματος δεν παίζει κανένα ρόλο στην ερμηνεία της (έστω χαμηλής) δυσφορίας που βιώνουν οι γονείς που μεγαλώνουν ένα παιδί με αναπηρία. Την δυσφορία αυτή προβλέπουν μόνο το καθολικό και το καταστασιακό νόημα. Μάλιστα, διαπιστώθηκε ότι η επίδραση του καθολικού νοήματος ήταν πιο ουσιαστική από εκείνη του καταστασιακού νοήματος στην πρόβλεψη χαμηλότερων επιπέδων γονικής δυσφορίας. Τα παραπάνω υποδηλώνουν ότι, για αυτούς τους γονείς, τα γενικά συστήματα προσανατολισμού και η κοσμοθεωρία τους (που παρέχονται από το καθολικό νόημα) έχουν ισχυρότερο αντίκτυπο στη θωράκισή τους έναντι της δυσφορίας από ό,τι το νόημα που προέρχεται από εκτιμήσεις συγκεκριμένων καταστάσεων ή συμβάντων. Στην ίδια κατεύθυνση, πρόσφατες μελέτες έχουν διαπιστώσει θετική συσχέτιση μεταξύ του καθολικού νοήματος και της αντιμετώπισης της αναπηρίας ή άλλων στρεσογόνων καταστάσεων, όπως η πανδημία Covid-19 (Tsibidaki, 2021), και αρνητική συσχέτιση μεταξύ της παρουσίας νοήματος και της δυσφορίας που προκύπτει από ένα σοβαρό γεγονός ζωής (Winger et al., 2015). Τέλος, άλλες έρευνες επιβεβαιώνουν τη θετική επίδραση του καθολικού νοήματος για την προστασία από το άγχος ή την κατάθλιψη σε άτομα που βιώνουν στρεσογόνες καταστάσεις (π.χ. Anders et al., 2014. Edmonson et al., 2011. George & Park, 2020).

Συνολικά, τα ευρήματα αυτά συμβάλλουν στην κατανόηση της πολύπλοκης αλληλεπίδρασης μεταξύ των συστατικών της δημιουργίας νοήματος και της ψυχικής υγείας, ιδίως στο πλαίσιο της ανατροφής ενός παιδιού με αναπηρία. Ωστόσο, η μελλοντική έρευνα πρέπει να διερευνήσει εναλλακτικούς μηχανισμούς που μπορούν να διαφωτίσουν περαιτέρω αυτή τη σχέση.

4. Εφαρμογές στη συμβουλευτική γονέων και περιορισμοί της μελέτης

Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας που υποστηρίζουν τους γονείς, οι οποίοι, μετά το αρχικό σοκ της διάγνωσης της αναπηρίας, προσπαθούν να δώσουν (νέο) νόημα στη ζωή τους που να ενσωματώνει την αναπηρία του παιδιού τους, μπορούν να επωφεληθούν με ποικίλους τρόπους από τα ευρήματα αυτής της μελέτης. Καταρχάς, μπορούν να συμπεριλάβουν στις συμβουλευτικές τους παρεμβάσεις μια νοηματικοκεντρική προσέγγιση (Wong & Wong, 2012). Δηλαδή, να εστιάζουν στην ανακάλυψη του τι είναι πραγματικά σημαντικό στη ζωή αυτών των γονέων και στην ενίσχυση της

"θέλησής τους για νόημα" (Frankl, 1985), ώστε να τους βοηθήσουν να ερμηνεύσουν εκ νέου το καθολικό και το καταστασιακό νόημα στη ζωή τους. Επίσης, μπορούν να τους ενδυναμώσουν ώστε να στηρίζονται περισσότερο στις καθολικές πεποιθήσεις, τους στόχους και την παρουσία νοήματος που έχουν στη ζωή τους, ώστε να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα τις καθημερινές απαιτήσεις της αναπηρίας του παιδιού τους. Παρομοίως, η ενδυνάμωση του καταστασιακού νοήματός τους μπορεί να τους βοηθήσει να δουν την αναπηρία ως κάτι διαχειρίσιμο και ελεγχόμενο. Ως αποτέλεσμα, αναμένεται ότι αυτά θα συμβάλουν στο να περιοριστούν τα επίπεδα άγχους και κατάθλιψης που τυχόν βιώνουν και να ενισχυθεί η ψυχική τους υγεία.

Ωστόσο, τα ευρήματά μας θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με προσοχή λόγω του συγχρονικού χαρακτήρα της μελέτης και των εργαλείων αυτοαναφοράς που χρησιμοποιήθηκαν (Brutus et al., 2013). Ένας άλλος περιορισμός της μελέτης είναι η υπερεκπροσώπηση των έγγαμων Ελληνίδων στο δείγμα των γονέων. Επιπλέον, το δείγμα υπερεκπροσωπήθηκε από γονείς από αστικές περιοχές, με μεσαία έως υψηλά επίπεδα εκπαίδευσης και οικονομικής κατάστασης. Αυτά μπορεί να επηρεάσουν τη γενικευσιμότητα των ευρημάτων, καθώς οι γονείς από χαμηλότερο κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και όσοι έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες είναι πιθανό να αντιμετωπίζουν διαφορετικές προκλήσεις και να έχουν διαφορετικές ανάγκες υποστήριξης για τα παιδιά τους με αναπηρία. Όσον αφορά τα παιδιά, δεν υπήρξε ομοιόμορφη κατανομή αναφορικά με τον τύπο και το επίπεδο της αναπηρίας, με ορισμένους τύπους αναπηρίας ή/και πιο σοβαρά επίπεδα αναπηρίας να υποεκπροσωπούνται, γεγονός που οδηγεί σε πιθανά κενά στην κατανόηση των ειδικών προκλήσεων που ίσως αντιμετωπίζουν αυτά τα παιδιά και οι οικογένειές τους.

Περαιτέρω έρευνα, με δείγματα όπου η αντιπροσώπευση του πληθυσμού θα είναι καλύτερη και με διαχρονικό ερευνητικό σχεδιασμό, είναι επιβεβλημένη για την παροχή μιας ολοκληρωμένης κατανόησης των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες παιδιών με αναπηρίες.

Βιβλιογραφία (Βιβλιογραφικές αναφορές)

- Anders, S.L., Frazier, P.A., & Shallcross, S.L. (2014). Changes in functioning following potentially traumatic life events in college students. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 6(S 1), S99– S106. <https://doi.org/10.1037/a0033835>
- Baran, G., Arda Surucu, H., & Uzei, V.H. (2020). Resilience, life satisfaction, care burden and social support of mothers with a child with acute lymphoblastic leukemia: A comparative study. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 34(2), 340-347. <https://doi.org/10.1111/scs.12734>
- Brutus, S., Aguinis, H., & Wassmer, U. (2013). Self-Reported Limitations and Future Directions in Scholarly Reports Analysis and Recommendations. *Journal of Management*, 39(1), 48-75. <https://doi.org/10.1177/0149206312455245>
- Edmondson, D., Chaudoir, S.R., Mills, M.A., Park, C.L., Holub, J., & Bartkowiak, J.M. (2011). From shattered assumptions to weakened worldviews: Trauma symptoms signal anxiety buffer disruption. *Journal of Loss and Trauma*, 16(4), 358– 385. <https://doi.org/10.1080/15325024.2011.572030>
- Frankl, V.E. (1985). *Man's Search for Meaning*. Simon & Schuster.
- George, L.S., & Park, C.L. (2016a). Meaning in life as comprehension, purpose, and mattering: Toward integration and new research questions. *Review of General Psychology*, 20(3), 205-220. <https://doi.org/10.1037/gpr0000077>
- George, L.S., & Park, C.L. (2016b). The Multidimensional Existential Meaning Scale: A tripartite approach to measuring meaning in life. *The Journal of Positive Psychology*, 12(6), 613-627. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1209546>
- George, L.S., & Park, C.L. (2020). Do Violations of Global Beliefs and Goals Drive Distress and Meaning Lacking Following Life Stressors? *Illness, Crisis & Loss*, 30(3), 1-18. <https://doi.org/10.1177/1054137320958344>

- Kaler, M.E., Frazier, P., Anders, S., Tashiro, T., Tornich, P., Tennen, H., & Park, C. (2008). Assessing the psychometric properties of the World Assumptions Scale. *Journal of Traumatic Stress*, 21, 326-332.
- Kaler, M.E. (2009). *The world assumptions questionnaire: development of a measure of the assumptive world* (Doctoral dissertation). <https://hdl.handle.net/11299/55049>. Προσπελάστηκε στις 1/4/2024.
- Krause, N. (2007). Longitudinal study of social support and meaning in life. *Psychology and aging*, 22(3), 456-469
- Lightsey, O.R., & Sweeney, J. (2008). Meaning in Life, Emotion-Oriented Coping, Generalized Self-Efficacy, and Family Cohesion as Predictors of Family Satisfaction among Mothers of Children with Disabilities. *The Family Journal: Counseling and Therapy for couples and families*, 16(3), 212-221. <https://doi.org/10.1177/1066480708317503>
- Lovibond, S.H., & Lovibond, P.F. (1995). Depression Anxiety Stress Scales (DASS--21, DASS--42) [Database record]. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t01004-000>
- Nair, K.P.S. (2003). Life goals: the concept and its relevance to rehabilitation. *Clinical Rehabilitation*, 17(2), 192–202. <https://doi.org/10.1191/0269215503cr599oa>
- Norlin, D., & Broberg, M. (2012). Parents of children with and without intellectual disability: couple relationship and individual well-being. *Journal of Intellectual Disability Research*, 57 (6), 552-566. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2012.01564.x>
- Olsson, M.B., & Hwang, C.P. (2006). Well-being, involvement in paid work and division of child-care in parents of children with intellectual disabilities in Sweden. *Journal of Intellectual Disability Research*, 50(12), 963-969. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2006.00930.x>
- Park, C.L. (2010). Making sense of the meaning literature: an integrative review of meaning making and its effects on adjustment to stressful life events. *Psychological Bulletin*, 136(2), 257-301. <https://doi.org/10.1037/a0018301>
- Park, C.L. (2013). Trauma and Meaning Making: Converging Conceptualizations and Emerging Evidence in J.A. Hicks & C. Routledge (Eds.), *The Experience of meaning in Life: Classical Perspectives, Emerging Themes, and Controversies*, (pp.61-76). https://doi.org/10.1007/978-94-007-6527-6_5
- Park, C.L., Riley, K.E., George, L.S., Gutierrez, I.A., Hale, A.E., Cho, D., & Braun, T.D. (2016). Assessing Disruptions in Meaning: Development of the Global Meaning Violation Scale. *Cognitive Therapy Research*, 40, 831–846. <https://doi.org/10.1007/s10608-016-9794-9>
- Peacock, E.J., & Wong, P.T.P. (1990). The stress appraisal measure (SAM): A multidimensional approach to cognitive appraisal. *Stress Medicine*, 6(3), 227–236. <https://doi.org/10.1002/smi.2460060308>
- Platsidou, M., Kartasidou, L., Petridou, A. (2021). Relationships among meaning in life, religiosity, and life satisfaction in families of people with disabilities. *Psychology*, 26(3), 210-227.
- Rini, C., Manne, S., DuHamel, K.N., Austin, J., Ostroff, J., Boulad, F., Parsons, S.K., Martini, R., Williams, S., Mee, L., Sexson, S., & Redd, W.H. (2004). Changes in mothers' basic beliefs following a child's bone marrow transplantation: the role of prior trauma and negative life events. *Journal of Traumatic Stress*, 17(4), 325-333. <https://doi.org/10.1023/B:JOTS.0000038481.17167.0d>
- Rivard, M., Terroux, A., Parent-Boursier, C., & Mercier, C. (2014). Determinants of Stress in Parents of Children with Autism Spectrum Disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 44, 1609–1620. <https://doi.org/10.1007/s10803-013-2028-z>
- Steger, M.F., Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53, 80-93. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.1.80>

- Tsibidaki, A. (2021). Anxiety, meaning in life, self-efficacy and resilience in families with one or more members with special educational needs and disability during COVID-19 pandemic in Greece. *Research in Developmental Disabilities*, 109, 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2020.103830>
- Werner, S. & Shulman, C. (2013). Subjective well-being among family caregivers of individuals with developmental disabilities: The role of affiliate stigma and psychosocial moderating variables. *Research in Developmental Disabilities*, 34 (11), 4103-4114. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2013.08.029>
- Winger, J.G., Adams, R.N., & Mosher, C.E. (2015). Relations of meaning in life and sense of coherence to distress in cancer patients: a meta-analysis. *Psycho-Oncology*, 25(1), 2-10. <https://doi.org/10.1002/pon.3798>
- Wong, P.T.P., & Wong, L.C.J. (2012). A meaning-centered approach to building youth resilience. In P.T.P. Wong (Ed.), *The human quest for meaning: Theories, research, and applications* (2nd ed., pp. 585–617). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Yilmaz, G. (2019). Spiritual Orientation, Meaning in Life, Life Satisfaction, and Well-Being in Mothers with Disabled Children. *Journal of Religion and Health*, 58(6), 2251- 2262. <https://doi.org/10.1007/s10943-019-00925-4>

ΝΟΗΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΕΥΖΩΙΑ ΓΟΝΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ: Ο ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΥΡΕΣΗΣ ΟΦΕΛΟΥΣ

Μαυρίδου Αναστασία
Σχολική Ψυχολόγος ΠΕ23, Υποψήφια διδάκτορας
Πλατσίδου Μαρία
Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Περίληψη

Σκοπός της έρευνας είναι να εξετάσει αν η στρατηγική εύρεσης οφέλους (που εστιάζει στο νόημα) διαμεσολαβεί στη σχέση μεταξύ του καθολικού και του καταστασιακού νοήματος των γονέων που ανατρέφουν ένα παιδί με αναπηρία με την υποκειμενική τους ευζωία. Εξετάστηκαν 186 γονείς με ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς που μετρούσαν την παρουσία νοήματος στη ζωή (καθολικό νόημα), τον προσωπικό έλεγχο (καταστασιακό νόημα), την στρατηγική εύρεσης οφέλους, και την οικογενειακή ικανοποίηση και υποκειμενική ευτυχία (υποκειμενική ευζωία). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η στρατηγική εύρεσης οφέλους λειτουργεί ως διαμεσολαβητικός παράγοντας, δηλαδή εξηγεί ένα μέρος της προβλεπτικής σχέσης της παρουσίας νοήματος στη ζωή και του προσωπικού ελέγχου με τις διαστάσεις της υποκειμενικής ευζωίας που μελετήθηκαν.

Λέξεις κλειδιά: Στρατηγική εύρεσης οφέλους, νόημα στη ζωή, υποκειμενική ευζωία, αναπηρία

Χρηματοδότηση:

Η παρούσα εργασία χρηματοδοτήθηκε από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας στα πλαίσια του Προγράμματος Ερευνητικών Επιχορηγήσεων 2023.

1. Εισαγωγή

Αναμφίβολα, η γέννηση και η ανατροφή ενός παιδιού με αναπηρία είναι ένα σημαντικό γεγονός ζωής για τους γονείς και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Προηγούμενες έρευνες έχουν δείξει ότι η παρουσία ενός παιδιού με αναπηρία είναι πιθανόν να προκαλέσει «ψυχολογικό βάρος» (McLaughlin, 2012) που επιφέρει σοβαρές και μακροχρόνιες επιπτώσεις στην οικογένεια. Από την άλλη, σε ένα σημαντικό αριθμό ερευνών οι γονείς παιδιών με αναπηρία αναφέρουν θετικές επιπτώσεις στην οικογενειακή τους ζωή και ικανοποιητική υποκειμενική ευζωία (Bayat, 2007· Jess et al., 2017). Πολλοί παράγοντες επηρεάζουν την υποκειμενική ευζωία των γονέων, ένας εκ των οποίων είναι οι στρατηγικές αντιμετώπισης που επιλέγουν για να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις που συνεπάγεται η αναπηρία του παιδιού τους (Vernhet et al., 2018). Ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι στρατηγικές αντιμετώπισης που εστιάζουν στο νόημα στη ζωή, γιατί έχουν αποδειχθεί κεντρικής σημασίας στην αντιμετώπιση σοβαρών γεγονότων ζωής.

Στην παρούσα έρευνα, εξετάζεται ο διαμεσολαβητικός ρόλος μιας τέτοιας στρατηγικής, της εύρεσης οφέλους, στην επίδραση που ασκεί το νόημα στη ζωή στην υποκειμενική ευζωία των γονέων που ανατρέφουν ένα παιδί με αναπηρία. Για την κατανόηση των σχέσεων ανάμεσα στο νόημα στη ζωή, την υποκειμενική ευζωία και τη στρατηγική εύρεσης οφέλους, υιοθετήθηκε το Μοντέλο Δημιουργίας Νοήματος που εξηγείται παρακάτω.

1.1. Το Μοντέλο Δημιουργίας Νοήματος

Περιγράφοντας τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα διαχειρίζονται σοβαρά γεγονότα ζωής, το Μοντέλο Δημιουργίας Νοήματος (George & Park, 2016) αποδίδει σημαντικό ρόλο στο νόημα στη ζωή (δηλαδή, την αίσθησή μας για κατανόηση, σκοπό και σημαντικότητα). Το μοντέλο περιγράφει δυο επίπεδα νοήματος: το καθολικό και το καταστασιακό νόημα. Το καθολικό νόημα περιλαμβάνει τις πεποιθήσεις, τους στόχους και την υποκειμενική αίσθηση νοήματος στη ζωή. Το καταστασιακό νόημα περιλαμβάνει την εκτίμηση ενός συγκεκριμένου στρεσογόνου παράγοντα. Βασική αρχή του μοντέλου είναι πως, όταν τα άτομα αντιλαμβάνονται μια σημαντική ασυμφωνία ανάμεσα στο καθολικό και το καταστασιακό νόημα, είναι πιθανό να βιώσουν ψυχική δυσφορία και χαμηλά επίπεδα υποκειμενικής ευζωίας (Park, 2010). Έτσι, ξεκινούν προσπάθειες μείωσης της ασυμφωνίας μέσω της αξιοποίησης στρατηγικών αντιμετώπισης της κατάστασης για την επαναδημιουργία νοήματος. Στην περίπτωση των γονέων που περιμένουν παιδί, οι περισσότεροι υποθέτουν ότι το παιδί τους θα είναι υγιές. Όταν αυτό δεν συμβαίνει, η διάγνωση της αναπηρίας είναι πιθανό να παραβιάσει τις πεποιθήσεις τους σχετικά με το πόσο δίκαιο είναι αυτό που τους έχει συμβεί. Για να επιλύσουν αυτή την ασυμφωνία μεταξύ του καθολικού και του καταστασιακού νοήματος, οι γονείς θα πρέπει είτε να επανεκτιμήσουν το καθολικό τους νόημα είτε να αλλάξουν το καταστασιακό τους νόημα με μια πιο ευνοϊκή κατανόηση της κατάστασης (Park, 2013), έτσι ώστε να μην οδηγηθούν σε δυσφορία και χαμηλή υποκειμενική ευζωία.

1.2. Καθολικό Νόημα, Καταστασιακό Νόημα και Υποκειμενική Ευζωία

Η υποκειμενική ευζωία αφορά στην προσωπική εκτίμηση για την ποιότητα της ζωής και περιλαμβάνει συναισθηματικές και γνωστικές αξιολογήσεις (Diener et al., 2002). Στην παρούσα έρευνα, η υποκειμενική ευζωία εξετάζεται μέσω της οικογενειακής ικανοποίησης και της υποκειμενικής ευτυχίας που αποτελούν ορισμένες από τις διαστάσεις της. Το νόημα στη ζωή είναι ένας από τους πολλούς παράγοντες που συμβάλλουν στην υποκειμενική ευζωία (Hammerton, 2022), ειδικά όταν κανείς αντιμετωπίζει αντίξοες καταστάσεις.

Στην έρευνα, εξετάστηκε μια διάσταση του καθολικού νοήματος, η υποκειμενική αίσθηση νοήματος στη ζωή, καθώς ερευνητικά ευρήματα δείχνουν ότι η παρουσία νοήματος σχετίζεται με αυξημένα επίπεδα υποκειμενικής ευζωίας (García-Alandete, 2015), ακόμη και σε γονείς παιδιών με νοητική αναπηρία ή/και αυτισμό (Griffin & Gore, 2023). Η υποκειμενική αίσθηση νοήματος